

Paul Tarnow   Nikolaus Croll

Dissertatio De Clavibus Regni Coelorum, Solvente Et Ligante, Earumque Usu Legitimo: illius quidem in absolute private, huius vero in suspensione a Coena, & excommunicatione ab Ecclesia : De cuius thesibus

Rostochii: Rostochii: Pedanus: Hallervordius, 1617

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn737582944>

Druck   Freier Zugang

Verf.: H. Collinus

P. Jarnovius 1a

R. U. Theol. 1617

Dissertatio
DE
CLAVIBUS REGNI
COELORUM, SOLVENTE
ET LIGANTE, EARUMQUE USU LE-
gitimo: illius quidem in absolutione privata, hujus
verò in suspensione à Cœna, & excommu-
nicatione ab Ecclesia.

De cujus thesibus

AUXILIANTE DEO TRINUNO

SUB PRÆSIDIO

PAULI TARNOVII,

S. S. Theologiæ D. & Professoris,

Respondebit

M. NICOLAUS CROLLIUS
Hamburgensis.

In majori Auditorio, pridie non. Januarij.

96 (2) 96

R O S T O C H I I

TYPIS JOACHIMI PEDANI, Prostat apud Joh. Hallerf.

Anno M. DC. XVII.

Mnes homines naturâ peccatores & filij ira sunt Gal. 2. 15. cap. 3. v. 22. Eph. 2. v. 3. ideoq; maledicti & regno Dei exclusi, Gal. 3. v. 10. Iidem verò ex mera Dei gratia, Eph. 2. v. 5. & 8. ad participationem & consortium regni cœlestis invitantur, Matth. 22. v. 2. & seqq. c. 28. v. 19. 20. & pœnitentes intromitti, impœnitentes excludi iubentur, ibid. c. 16. v. 19. c. 18. v. 18. Hujus potestatis, qua data est toti ecclesie, & quam ipsa exercet per ministros suos, Dei cooperarios, usus exercetur cum publicè & communiter erga multos, tum privatim & singulariter erga unum aut paucos. de priori hoc loco non est nobis constitutum agere, sed de posteriori, quatenus ea potestas exerceri solet aut debet in absolutione confitentium dignorum cœna convivarum privata, & indignorum sive suspensione à Cœna, sive exclusione ab ecclesia. De clave igitur solvente tria proponemus problemata: 1. An confessio peccatorum privata, quæ auricularis vocatur, sit in ecclesia toleranda, nec ne? 2. Quæ sit vera & recta confitendi absolvendiq; ratio? 3. Quodnam sit officium verè & rectè confessuri, aut confitenti absolutionem annunciaturi? De clave ligante totidem: 1. An, præter publicam & generalem ligationem, etiam privatim & speciatim contra singulos peccatores impœnitentes clave ligante utendum sit? 2. Nunquid clavis ligantis usus, præsertim quod ad excommunicationem, hodie restitui possit? 3. Quomodo legitimè usurpari debeat?

I. DE CLAVE SOLVENTE.

THESIS I.

I. **Q**. An confessio peccatorum privata, quæ auricularis vocatur, sit in ecclesia toleranda; nec ne? R. Nos affirmamus: Calviniani pleriq; negant; inter quos præcipuè eam oppugnavit Aman-
dus Polanus, parte prima sylloges thesium, disp. 10. thesi 20. & seqq.:

2. Confessio auricularis, in nostris ecclesijs usitata, quid sit, & quomodo differat ab ea, quæ apud Pontificios in usu est, cognoscere licet ex T. 6. Ienensi germ. D. Lutheri, fol. 114. b. in admonitione ad Francofurtenses ad Manum, ut caveant sibi à doctrina & doctoribus Zwingliani: ex corpore doctrine Dn. Philippi, in apologia, pag. 138. & 153. & in L. C. pag. 541: ex D. Chemnitio parte secunda examinis Tridentini Concilij, pag. 195. in folio: ex Catechesi Dn. Præceptoris, D. Chytræi, in loco de Pœnitentiâ: imò ex ipso antagonista, D. Polano, thesi 20. & seqq. De ea queritur, An sit toleranda in Ecclesia; quod contra nos affirmantes non solum negat D. Polanus, sed etiam thesi 29. asserit, rem non esse necessariam.

3. Cujus argumenta pro posteriori membro antequam examinemus, opus est explicari homonymiam in ea latentem. Necessarium enim est & dicitur aliquid in actionibus ecclesiasticis vel propter mandatum divinum, vel propter institutum humanum. posteriori modo confessionem auricularem dicimus esse necessariam, non priori: & proinde, quisquis adulterum in ecclesia vivit, ubi confessionis auricularis ritus ordinatus est, & ab alijs observatur, ipse verò eundem negligit, is graviter peccat, partim contentu auctoritatis ecclesiasticæ, & ordinis bene constituti, partim scandalo, quod præbet infirmis.

4. Argumenta nostræ sententiæ, pro necessitate non simpliciter, sed secundum quid, quæ respicit constitutionem factam ex consideratione utilitatum, vide apud Lutherum T. 6. germ. Ien. ibidem, ubi supra: Philippum in L. C. pag. 542, corporis doctrina: Chemnitium, Chytræum in Catechesi, locis paulo ante allegatis: ubi tam evidentes ejus retinenda in ecclesijs utilitates reserpsentur, ut ipsi adversarij earum causa hunc morem consistendi & colloquendi privatum cum pastore improbare nequeant. vide Calvinum epist. 51. Bezam epist. 20. Perkinsum lib. 1. de casibus conscientia pag. 5. Hemmingium in Pastore, pag. 168. Zepperum lib. 4. de sacramentis pag. 797. & seq. imò ipsum Polanum, qui thesi 25. & seqq. usq; ad 28. Waldensium, nostræ per omnia
simi-

similem, sed libera m, commendat, atq; ita rem ipsam probat, adjuncta quadam, nempe necessitatem, numerationem confitentium, & persolutionem pecunie ab ijs, qui absoluntur, tantum improbat. in quo quam bene sibi constet, argumenta ipsius, quæ contra eam, paulo post recensenda, adferri, demonstrabunt.

5. Argumenta Polani sunt duplicia: alijs enim nititur ostendere, Confessionem, qualis est in nostris ecclesijs usitata, non esse necessariam. (Similem vero, quæ est apud Waldenses vel Picardos in usu, sed libera, commendat: & talem esse ait, quam Augustana confessio requirit: in quo ipsi Luthero & Philippo, eorumq; discipuli luculentam injuriam inferri, quasi aliam & diversam ab ea, quæ ibi præscripta est, servarint, & adhuc servant. Contrariam liquet ex D. Luthero; sive ex articulis Smalcaldicis part. 3. artic. 9. de confess. T. 6. germ. Ienensib. fol. 116. T. 7. fol. 349. ex Philippo, L. C. pag. 542. ex actis Ratisbonensib. à Bucerò editis, H. 5. attribuitq; duo illi quasi propria: unum, quod in ea numerentur confessi eo fine, ne plures hostiæ conficerentur, quam fuerint confessi: quem morem tamen, præter alia, defendere quis non inepte possit ex ijs, quæ de ritibus agni Paschalis à Beza commemorantur ad e. 25. Matth. ad vers. 20. alterum, quod in ea absolutio pecunia sit venalis: de qua criminatione in argumento 5. & 6. posteriori ordinis) alijs vero argumentis probare conatur, eam non esse tolerandam.

6. Priora, quæ sunt septem, ex dictis facile dyjudicari possunt. 1. enim concedimus, confessionem non esse mandatam à Deo. 2. nullum ejus in scriptura existare exemplum. 3. esse episcoporum sive ecclesiæ institutum. 4. usum ejus fuisse per multos annos in ecclesia liberum. 6. eam fuisse propter intervenientes abusus in ecclesijs orientalibus neglectam, & in Constantinopolitana abrogatam. 7. neq; hodie in omnibus reformatis ecclesijs, inter quas Argentinensem habemus, observari.

7. Quod autem quinto argumento ait, fuisse à Papa Innocentio III. in Concilio Lateranensi eam, quæ in nostris ecclesijs retinetur, præceptam, A. C. 1215. id male consentire cum dictis in arg. 3. 4. & 6. & redargui in thesi. 21. & seqq. existimamus: ex quibus constat, Pontificiam illam cum nostra nihil, præter nomen & externam speciem, commune habere: (Calvinus in secunda defens. contra Westphalum, fol. 787. opusc. theol. privatæ absolutionis originem non alibi quam in factis Papæ lacunis inveniri ait.) Mox tamen ibidem subijcit, se ejus usum alibi commendasse. Zanchius in expl. quarti præcepti fol. 691. Confessionem privatam, quæ consolationis & absolutionis privatæ gratia instituitur,

si pijs, sed privatis hominibus, ortum habere asserit, idq; ex Cypriani serm. 5. de lapsis colligit. Concilia.)

8. Quod autem Palatini in confessione ecclesiarum reformatarum in Germania, ut vocant, nobis obijciunt (pag. 434.) Lutheri verba de libertate confessionis privata, que nullis legibus extorta esse debeat: (T. 5. Jen. fol. 20. a. art. 11.) & repetit eadem contra nos Paræus in Irenico c. 48. pag. 275. eo nostra assertioni nihil incommodant, & suæ nequicquam consulunt: id quod immediate sequentia demonstrant. Lutherus enim non minus vult extortam legibus confessionem (qualis erat in Papatu, sancita ab Innocentio III.) quam baptismum, sacramentum carnis & Evangelium: ut ipse loquitur, hoc est, requirit populum spontaneum, Psal. 110. v. 3. Mox ibidem eam commendat ab utilitatibus, quas percipiant perturbata & mæstæ conscientia ex absolutione. (Vide eundem T. 6. fol. 114. b.)

9. Posteriora sunt 15: Primum: Conjuncta est confessio auricularis cum opinione cultus Dei, si non apud omnes, certe apud plerosq; omnes. R. ex particulari & ex accidenti nil sequitur. rudiorum quorundam ille error rei bonæ non magis potest imputari, quam doctrinæ & prædicationi Christi ignorantia discipulorum ejus, terrenum regem & regnum sibi fingentium. Matth. 20. v. 20. & seqq.

10. Secundum: Conjuncta est cum opinione necessitatis ad salutem. R. est idem elenchus ex accidenti & ex particulari. Nostra sententia que sit de ejus necessitate, patet partim ex dictis sup. in expl. status, partim ex simili controuersia de necessitate bonorum operum.

11. Tertium: Majorem peccandi confidentiam aut licentiam introducit: nam plurimi audaciores sunt ad peccandum, dum ita confessione facta sacerdoti putant se sarcina sua exonerari & judicium Dei effugere posse. R. est idem error. malè omnibus & rei ipsi per se tribuitur, quod est paucorum & quidem per accidens.

12. Quartum: Ad falsum finem refertur, ut videlicet propter eam remissio peccatorum à Deo impetretur. id sit inprimis ab illis, ex quorum cordibus nondum extirpata est opinio de opere operato. R. per inuers. opinio igitur harsum paucorum per uersa est causa istius erroris, non confessio auricularis.

13. Quintum: Ad supersticiosum finem usurpatur: ne videlicet plures hostie consecrentur, quam fuerint confessi. R. per dist. finium: primum esse eiq; superstitionem inesse negamus: cum citra superstitionem boni ordinis & decori obseruandi, & vitandi infirmiorum scandali causa sit institutum: de secundo largimur: quamvis rectius accidens quoddam vel adjunctum nominari possit.

14. Sex-

14. Sextum: Coniuncta est ipsi venalis absolutio, quasi remissio peccatorum pecunia emi possit. R. est fallacia finis, quæ gratitudinis causa erga ministrum dantur, calumniose ad Simoniam rapiuntur.

15. Septimum: Per eam stabilitur Simonia & ἀλεγεινὰ sacerdotum, nam multi ministrorum captant, ut quam plurimos, maxime ditiores, ad se alliciant, sibiq; devinciant, ut tanto plus lucri ex audiendis confessionibus ipsorum consequantur. R. eadem fall. ex particulari & ex accidenti, quæ in prioribus non enim omnes id faciunt, nec causa est confessionis private audientie institutum, sed ἀλεγεινὰ quorundam.

16. Octavum: Per eam introducitur πρὸς ἁπλῆν, aliena à fide Christiana, Iacob. 2. v. 1. & seqq. dum pauper confessionem facere volens, diu sepe expectans, diutius expectare cogitur, donec aliorum, ampliori pretio absolutionem redimentium, confessiones prius sint audita: quin confessionarij quidam, præteritis & neglectis pauperibus, ante ipsos stantibus, ditiores signo manu dato ad se accersunt, ut quam primum illos absolvant & dimittant. R. est eadem fallacia. Confessionem tanquam causam tribuitur, quod est ex ministrorum quorundam moribus.

17. Nonum: Per eam introducitur invidia & dissensio inter ipsos ministros, quorum alius alij maiorem consentientium, præsertim divitum, numerum invidet. hinc calumnie, hinc obrectationes, maxime cum persona aliquot ditiores priore suo Confessionario relicto, alium sibi delegerunt. R. elenchus idem accidentis, qui in re.

18. Decimum: Per eam male consulitur etiam ipsis consentientibus. nam ministrorum quidam adeo sunt morosi & impleri invidentia & odio, ut eos, qui alio Confessionario utuntur, sepe consilio & solatio iuvare nolint, sed ad Confessionarium ipsorum ablegent. Quid, inquit, mihi tecum est rei? abeas ad tuum Confessionarium. R. negatur per confessionem tanquam causam fieri, quod oritur ex morositate, invidentia & odio quorundam hominum. quorum singularia vitia male finguntur communia toti ordini.

19. Undecimum: Per eam augetur audacia & insolentia eorum ministrorum, qui Diorephico ingenio sunt præditi: qui gravissimos doctissimosq; viros & se multo meliores, ob levem in doctrina, vel alia quapiam re, dissensionem, occasione confessionis, improbe constringunt, exagitant & excruciant: quosdam etiam ab usu Cænæ Dominicæ arroganter excludunt & summovent. R. negatur esse audacia & insolentia, si minister dissentientes in doctrina Christiana

fiat a rusticis, quales sunt Calviniani, tempore confessionis admoneat, doctiles erudiat, indociles ab usu Cœnæ Dominicæ submo veat. Quod autem non est, ad nec augeri potest. Illa, quæ tribuitur nostris in dijudicatione conuivarum cœnæ Dominicæ, audacia non est, sed potius fidelitas in officio. E. nec augeri potest. Minorem probamus ita: Eum reijcere, qui non potest ipse accedere ad Cœnam dissimulata sua confessione, & quem pastor, eadem non dissimulata, citra scandalum admittere nequit, est fidelitas ministri indicantis unicuique, aberranti, quid ei sit perniciosum futurum. Ezech. 3. v. 2. & seqq. (vide etiam Luth. T. 4. lat. Jen. fol. 180. T. 6. germ. Jen. fol. 114. a. & 115. a.) Sacramentarij non possunt dissimulata sua confessione accedere ad cœnam, (ut Zacharias Ursinus in secunda parte exercit. theol. pag. 835. docet; cui consentit Calu. epist. 292. Zanchius lib. I. epist. pag. 233. Martyr T. 3. L. C. in Epistola ad Anglicanam ecclesiam, in qua multis argumentis probare conatur, non esse Calvinianorum liberos in ecclesijs Lutheranorum baptizandos: cujus argumenta pleraque omnia etiam huc congruunt,) nec citra scandalum à pastore admitti, ut apud nos est extra dubium, & potest id ipsum ex secunda conditione Ursini, pag. 836. rectè colligi; quæ est, quod communio non debet esse tanquam symbolum approbationis falsæ, & improbationis veræ doctrine. E. eisdem reijcere est fidelitas ministri, non verò audacia aut insolentia Diotrephica.

20. Duodecimum: In ea confessione administranda ministri, præsertim novij, experientia spiritali carentes, & in schola crucis Christi nunquam versati, frequenter non tuentur personam, ut vel laborantes conscientie vulnere rectè & solidè solari nequeant, vel arcana sibi commissa in privata confessione per imprudentiam vel potius garrulitatem, effutiant, & consentibus periculum creent. R. idem elenchus ex particulari & ex accidenti, qui supra aliquoties occurrit.

21. Decimum tertium: Per eam etiam stabilitur falsa opinio plurimorum, qui putant, ministrum sua absolutione reipsa conferre remissionem peccatorum: cum collatio absolutionis à peccato sit solius Dei propria, ministri autem sit beneficij illius divini annuntiatio & testificatio. R. Negatur esse falsa opinio statuens ministrum reipsa conferre remissionem peccatorum ministerialiter, ex concessione divina, cujus auctoritatem & potestatem habet solus Deus principaliter, Matth. 9. v. 8. c. 18. v. 18. Ioh. 20. v. 23.

22. Decimum quartum: Per eam etiam consentibus sæpenumero vulnus & trepidatio conscientie magis augetur. nam quod ægrotis accidit, ut,
cum

cum in manus imperiti medici inciderunt, magis sibi metuant: ita isti imperi-
tum animi medicum nacti magis conturbantur, quam ut solatio erigantur.
R. eadem fall. accidentis & ex particulari. In concionibus non minus pecca-
tur ab imperitis: nec tamen ipse propterea abrogandæ, quod quorundam, siue
per imperitiam, siue per odium aliove affectus, sint intolerandæ.

23. Decimum quintum: Si necessario retinendam isti censent, cur
non gratis audiunt & consolantur confitentes? R. primò committitur igno-
ratio elenchi, quia non concluditur propositum, siue quod est in quaestione, nem-
pe, confessionem privaram esse intolerandam. deinde laborat hæc assertio vel
falso præsupposito, quod gratis sit præstandam, quicquid in ministerio necessario
retinendum & faciendum est: contra sententiam Christi, Matth. 10. v. 10.
Luc. 10. v. 7. & Apostoli, 1. Cor. 9. v. 7. & seqq. Gal. 6. v. 6. 1. Tim. 5. v. 17. 18.
vel petitione principij, quasi, cum reliquis partes ministerij non necesse sit gratis
administrari, hæc una eam necessitatem habeat.

24. Hæc de argumentis Polani: quod autem thesi 31. & ultima pro clausula
addit: Si quis retinendam censeat, ut probatio eorum, qui accessuri sunt ad
mensam Domini, fiat, ei primò cum Apostolo respondeo, Probeat quisq; seipsum, &
ita de pane illo edat, & de poculo illo bibat, 1. Cor. 11. 28. Deinde, quam nimis
frequenter evenit, ut isti, qui alios probare præsumunt, seipsos minimè pro-
bent! R. ad prius, negando consequentiam, non enim sequitur, si dicas, Unus-
quisq; seipsum probare debet: E. pastor non debet quenquam probare: quin po-
tius contrarium verum est, quod & unusquisq; seipsum probare, & pastor proba-
rum examinare debet, an rectè se probarit: quia ut illius est videre, ne indignè
accedat, ita hujus, ne indignè accedere volentem admittat, ut qui vigilat pro
anima uniuscujusq;, tanquam Deo rationem redditurus, Heb. 13. v. 17. & in-
tentus in id esse debet, ne sacrum canibus detur, aut margarita porcis, Matth. 7.
v. 6. (vide Polanum l. 6. syntag. theolog. cap. 56. Calvini epist. 374.
Beza epist. 20. pag. 126. item de presbyt. & excommunicatione
pag. 32. Bucerum de reformatione ecclesiæ, in appendice actor.
in comit. Ratisp. aa. 8. a. Tossanum in 1. Cor. 11. pag. 106. thesi 82.
Hemmingij past. p. 166. & seq. item p. 168. Bucannum in loco 48.
quæst. 133. & 134. qui tamen malè secum consentire videtur lo-
co 30. q. 30.) R. 2. ad posterius negando consequentiam, quæ iterum per fal-
laciã accidentis affcribit rei bonæ, quod est in quorundam hominum vitio: &
sumit quasi concessum, eos non posse probare alijs, qui se non probant.

B

25. II. Q.

25. **H. Q.** Quæ est vera & recta confitendi absolvendiq; ratio? **R.** Ratio confitendi & absolvendi quenam sit, ut possimus *ὡς ἐστὶ τὸ τῶ ἐκ τῶ ἀχολῶς* describere, contemplabimur eam secundum praxin ecclesiarum nostrarum, & duas ejus partes deprehendemus: una est extrinseca rei & accidentalis, nempe proæmium, quo confessurus petit suorum peccatorum confessionem audiri, sibiq; eorum remissionem annunciari: & minister ecclesiæ, quod petitur, se facturum promittit: altera intrinseca & substantialis, in qua partim confitens coram Deo ejusq; ministro expressa voce profitetur, se esse peccatorem, reum iræ Dei & æternæ damnationis, & dolere vero corde, quod Deum offenderit: & petit vocem absolutionis sibi à ministro Christi annunciari: partim minister Evangelij peccatorem agentem penitentiam & penitentem veniam à peccatis, iræ Dei & æternæ condemnatione in cælo solutum & liberum esse testatur. (vide Chytræi Catechesin in loco de penitentia.)

26. In hoc actu cum alij revera faciant quod tenentur, alij tantum videantur aut idem facere; merito quaeritur, quæ sit vera & recta utriusq; actus legitime peragendi ratio. hanc ut explicare commodius possimus, de unoquoq; seorsim agendum erit.

27. De confessione igitur ut primùm dicamus, prætermisissis controversis, (quarum tamen alteram, quæ est de posteriori parte, in prima parte expendimus, alias de eadem per occasionem breviter inserturi: alteram, de priori quæ olim fuit, ex Luth. T. 6. lenensi Germanico fol. 116. b. qui volent, cognoscere poterunt,) sciendum est, eam bifariam considerari: 1. respectu cordis, in quo formari debet: 2. respectu oris, quo enunciari solet: cordis affectus ut sit rectus & Deo placens, conformari eum necesse est verbo, sicut oris sermo, ut sit verus & ab hypocritis purus, affectui cordis respondere debet.

28. Vera proinde & recta confessio est, quæ, quod externo oris actu indicat, id interno cordis affectu sentit, nempe dolorem de peccatis agnitis, eorumq; reatum, & fiduciam de remissione peccatorum propter Christum: cui conjuncta est promptitudo & serium studium obediendi Deo in omnibus ejus mandatis.

29. De absolutione secundo loco ut pauca agamus, statuimus eam esse veram, quod ad effectum potestatis ministerialis divinitus concessæ pastoribus sive Confessionarijs, quæ recta est secundum modum agendi in ea, pro varietate objectorum sive conscientium diversum. aliter enim cum rudibus & imperiis, aliter cum peritis doctrinæ Christianæ, sed pietate vacuis hypocritis, aliter cum pijs interdum securioribus & in cursu pietatis languescensibus, aliter cum sedulis & impi-

Impievis; sed de adherente infirmitate iusto plus solliciti: aliter cum errantibus in fide, aliter cum delinquentibus in vita, aliter cum tentatis, afflictis, &c. est agendum: qua de re plenus & explicatius agere alterius est loci, quemadmodum etiam de alijs questionibus practicis ad eandem hanc doctrinam pertinentibus. de quibus tamen inquirendi & colloquendi ansam ne praedicamus, in auctario sub finem harum thesium nonnullas earum, quas frequentius agitari putamus, breviter indicabimus,

30. III. Q. Quodnam est officium verè & rectè confessuri, aut confitenti absolutionem sive remissionem peccatorum annunciaturi? R. Officium verè & rectè confessuri aut confitenti in ijs vertitur, quae ad legitimam ejusdem preparationem, ipsiusq; actum rectè præstandum necessaria sunt: in quibus cum nonnulla interdum interueniant, siue ex errore & ignorantia, siue ex vulgari consuetudine, siue ex alijs causis, quae alterutrum, aut utrumq; vitiant; de his non minus quam de illis dicendum videtur.

31. Posterioris generis sunt, quae abesse oportet, cum à preparatione: qualis est sollicitudo & cura de singulis & omnibus peccatis mortalibus secundum circumstantias referendis, de contritionis quantitate & perfectione, de satisfactionis fructu & similibus, quae Pontificiorum dogmatibus erroneis consentiunt: tum ab ipso opere confessionis, quod non debet hypocriticè, lingua tantum præstari, sine vero & serio cordis affectu: & a sine operantis sive confitenti, quem non oportet ex illo, tanquam ex opere operato, sibi remissionem peccatorum polliceri, multò minus maiorem sibi peccandi licentiam ex eodem sumere.

32. Prioris generis sunt, quae adesse oportet, tanquam habitus actusq; penitentium, & consistunt partim in notitia doctrinae Christianae, partim in practica ejusdem. ut enim contritio, quae est prior pars penitentiae (hujus autem interpretis est confessio) ex mediata Spiritus Sancti operatione oriri & foveri possit, in cordibus confitentium, necesse est notam esse doctrinam de lege, siue decalogi verba & sensum, & secundum eam doctrinam examen institui, cum quod ad originalem & habituale nostram immunditiam, tum quod ad actualem cogitationum, dictorum & factorum, idq; secundum vocationem communem omnium Christianorum & singularem ipsius ordinis, in quo quisq; vivit: consideratis insuper comminationibus severis, de poenis temporalibus & aeternis singulorum, etiam minutissimorum in iudicio humano, peccatorum: quarum meditatio ut tanto efficacior sit ad securitatem carnalem profigendam, necessarium erit attendere ad veritatem, justitiam & omnipotentiam Dei in exemplis illustribus

historia sacra declarata, qui, nisi convertamur, minas suas etiam in nobis non sine esse vanas aut irritas.

33. Deinde, ut fides, poenitentiae pars posterior, excitari & ali, verag, ad Deum ejusq, ministrum de peccatorum remissione petitio institui queat, opus est notam esse doctrinam de Evangelio ejusq, promissionibus proprijs, in symbolo, oratione Dominica, institutione baptismi & caena summatim comprehensis, quarum vero intellectu & juo meditatione accenditur & conservatur fides, eademq, confirmatur cum devota recordatione baptismi in infantia accepti, & federis gratia in eodem cum Deo initi, tum crebro usu caena Domini: & ostendit se fructibus poenitentiae dignis, qualis est cum primis vera Dei invocatio & gratiarum actio, & alia bona opera: quorum omnium norma in Decalogo est praescripta.

34. Officium confessionem audientis & absolutionem annunciantis, similiter describi potest recensioe eorum, quae in eo cum vitari, tum praestari debent.

35. Prioris classis statuimus, defectus intolerabiles & pio studio corrigibiles, partim habituum, qui requiruntur in Confessionario, si suo muneri bene & legitime praesse velit: quales sunt, (ut de plurimis paucos attingamus) in mente: ignorantia fundamentorum doctrinae Christianae: judicij inopia in usu & applicatione ejusdem secundum diversitatem consentientium: in voluntate & cordis affectibus amor & odium privatum & similia: partim actus ipsius, sive quod ad opus, v. g. quando illud more vulgari in omnibus & singulis formula quadam solenni, non servato consentientium discrimine, peragitur: aut ex malevolentia & odio privato, sub quocumq, aut qualicumq, praetextu, quibus aegre facere volunt, repelluntur, & a sacramenti usu suspendantur, vel ex benevolentia praepostera, aliove pravo affectu, quos arceri aequum erat, admittuntur: sive in ejus fins, ut cum non salus hominum, sed privatum lucrum ex nummo Confessionario sive ex remuneratione consentientium quaeritur, & idcirco neglectus pauperibus ditiores alliciuntur, favor amicorum, odiumve inimicorum, in admittendo arcendo attenditur.

36. Posterioris ordinis alia generalia & communia omnibus, alia specialia & peculiaria singulis constitui possunt. Generalia ponimus duo: unum est, commonefactio praemittenda operi confessionis audiendae, in qua vera & recta poenitendi ratio breviter & populariter delineata, & officium confiteri volentium sit descriptum. Alterum, labor & sedulitas seorsim audiendi, examinandi, singulos consentientes, non conjunctim multos, praesertim rudes ser vos, ancillae, pueros

pueros & puellas, aliosq; de plebe: quorum nomina etiam notari non inutile est, addita temporis notatione, ut constitutum est in agendis Megapolensibus, pag. 228. a.

37. Specialia & peculiaria sunt, quæ variari necesse est pro diversitate confidentium. alij enim verè & rectè confitentur, non tantum externo actu & lingua, de suo dolore & contritione, concepta ex consideratione legali suæ labis originalis & contaminationis actualis, reatusq; iræ Dei & pœnarum cum temporalium tum æternarum, & de fiducia remissionis peccatorum à Deo consequendæ, concepta ex promissionibus Evangelicis: quam petitione absolutionis & promissione novæ obedientiæ declarant: sed etiam internis illis motibus: scilicet doloris & fidei verè præditi: alij autem falsò idem faciunt extrinsecus sermone, intrinsicus omni pio affectu carentes.

38. Priores, si de eorum theoricâ Christianæ doctrinæ notitiâ & praxi in vera pœnitentiâ constat, solenni quadam formula, in qua doctrina de pœnitentiâ, ejusq; partibus eruditè & breviter comprehensa sit, addita admonitione de fructu, qui consistit in novâ obedientiâ, internâ & externâ, absolvi poterunt. Posteriorum tractandorum dissimilis est ratio: cum enim horum quidam laborant ignorantia, aut etiam errore, eorq; vel fidei vel consilij ad vitam Christianam rectè instituendam pertinentis, quidam malitiâ, eorq; vel aperta, vel occulta: primi quidem erudiendi erunt tantisper, donec capita doctrinæ Christianæ teneant, intelligant, & in exercitio veræ pœnitentiæ ad usum transferre discant.

39. Secundi similiter docendi sunt, usq; errores & dubitationes periculose ex verbo Dei ut eximantur, & salutaribus consilijs instruantur, opera danda est: in qua institutione si se dociles præbeant, ad cœnam admittendi: sin minus, arcedendi erunt.

40. Tertiâ voce legis de ira Dei adversus peccata, de pœnis temporalibus & æternis, quarum veritas non solum in comminationibus divinis luculenter proposita, sed etiam in exemplis illustribus evidenter est conspicua, terrendi: quæ si non permoventur, sed persistunt in sua impietate & injustitiâ, ad tempus ligandi, & ab usu Cœnæ Dominicæ suspendendi erunt.

41. Postremi, (inter quos numeramus seculos, odium & vindictam erga proximum retinentes & regentes, ut plerumq; solent offensi ab alijs, aut in judicio contententes, & similes) non uno & eodem modo tractari possunt, sed diverso, eorq; accommodato ad tollendum, quo singuli præcipuè laborant, malum.

42. Seuri primùm interrogandi erunt de causâ suæ securitatis & profanitat

re penitentes, soli Deo cordam scrutatori certo constat, de quo minister ecclesie tantum probabiliter ex dictis & factis conscientium colligit; ideoque non nisi conditionaliter formari intelligitur, absolutio privata & peculiaris potest, quem admodum etiam in communi & publica concione nemini nisi verè credenti remissio peccatorum annunciat & impertitur.

48. Fructus denique verae penitentiae alij ad communem omnium Christianorum, alij ad singularem cuiusque vocationem & ordinem, in quo singuli legitimi, pertinent: quocirca etiam de utriusque generis proferendis conscientibus absolvendisque, admoneri opus est: in primis vero de ijs, in quorum studio negligentiores deprehenduntur.

II. DE CLAVE LIGANTE.

THESIS. I.

I. **Q.** An præter publicam & generalem omnibus impœnitentibus peccatoribus ligationem sive retentionem peccatorum, denunciata est suggestio, idque vel in concione, vel post eam in communi absolutionis & retentionis formula, etiam privatim & speciatim contra singulos clave ligante utendum sit? R. Nos affirmamus: negarunt ex Calvinianis quidam simpliciter, quorum dux fuit Thomas Erasmus, professione quidem medicus, sed qui egregiam operam ad ecclesiam Palatinam instaurationem navavit, teste Beza in præfatione sui tractatus de vera excommunicatione & Christiano presbyterio: (Verba Erasmi referente Beza sunt hæc: Excommunicationem & ecclesiasticum presbyterium, commentum esse purè humanum, sanctis scripturis & toti Israëliticæ ac Christianæ puræ Ecclesiæ inauditum, meram tyrannidem, quam regnandi cupiditas adversus magistratum in ecclesiam invexerit: non aliud esse denique quam Deum illum Maozim, quem Daniel prædixerit. Confer lib. I. epist. Zanchij, pag. 164. & seq.) alij secundum quid, afferentes clavæ ligantis usum in suspensione à sacramentis & in excommunicatione neque esse necessariam in ecclesia, cum habeat magistratum Christianum, neque utilem, sive quod facile degenerare possit in tyrannidem Pontificiam, sive quod non omnibus ecclesijs pariter conveniat, ut de Bullingero, Qualtero, & VVolffango Musculo ibidem Beza proficitur.

2. Clavis

72. Clavis ligans quid sit, constat partim ex opposito, nemp̄ clavo sol-
vente, partim ex synonymis, quæ sunt potestas retinendi peccata, denunciandi
iram Dei & pœnas, cum temporales, tum æternas, imponentibus. Similiter
constare putamus, quibus gradibus hæc potestas exerceri soleat adversus impeni-
tentes publicè notos, nimirum suspensione à sacramentis, & excommunicatione.
De his igitur quaeritur: An hujus vel illius, vel etiam utriusq; usus
sit hodie licitus, imò necessarius & utilis?

3. Argumenta pro nostra sententia afferimus triplicia: testi-
monia scripturæ: exempla ex eadem & ex historia ecclesiastica;
deniq; rationem. Testimonia scripturæ sint hæc: Gen. 17. v. 14. Ex-
scindetur anima illa ex populis suis. Exod. 12. v. 15. Quisquis ederit fermentatum,
à die illorum primo usq; ad diem septimum, utiq; excindetur anima illa ex
Israële. ibid. v. 48. Nullus præputiatus vescitor illo. Num. 9. v. 13. Vir ille, qui
est mundus, aut in itinere non est, si desierit celebrare Pascha, omnino excindi-
tor anima illa è populis suis. Deut. cap. 27. v. 15. & seqq. Pronunciabunt Le vi-
tæ, dicentq; ad omnes viros Israël excelsa voce: Maledictus homo, qui facit
sculptile & constabile, abominationem Domini, opus manuum artificum, po-
nitq; illud in abscondito, & respondebit omnis populus, Amen. Matth. 7. v. 6. Ne
date sanctum canibus, nec projicite margaritas porcis. cap. 18. v. 17. 18. Si ne-
glexerit audire ecclesiam, sit tibi velut ethnicus quispiam, & publicanus. Amen
dico vobis, quæcumq; ligaveritis in terra, erunt ligata in cælo. Joh. 20. v. 23.
Quorūcumq; retinueritis peccata, retenta sunt. 1. Cor. 5. v. 3. & seqq. Ego
absens corpore, præsens autem spiritu, jam ut præsens judicavi, ut is, qui hoc ita
perpetravit, vobis & meo spiritu in nomine Domini nostri Iesu Christi congrega-
tis, cum potestate Domini nostri Iesu Christi, ejusmodi homo tradatur Satanae,
ad interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die illo Domini Iesu. Ibidem v. 9.
& seqq. Scripsi vobis in epistola, ne commisceamini cum scortatoribus. At non
omnino cum scortatoribus mundi hujus, aut cum avaris, aut cum rapacibus, aut
cum idololatris, alioqui deberetis è mundo exire. Nunc autem scripsi vobis, ne
commisceamini, (id est) si quis cum frater nominatur, sit scortator, aut ava-
rus, aut idololatra, aut convitiator, aut ebriosus, aut rapax; cum ejusmodi ne
edatis quidem. Ibidem c. 16. v. 22. Si quis non amat Dominum nostrum Iesum
Christum, sit anathema mar anatha. 2. Thess. 3. v. 14. Si quis non auscultat no-
stro per epistolam sermoni, hanc notate, & ne commercium habete cum eo; ut
eum pudeat.

4. Exempla, (quæ quomodo ad institutum nostrum pertineant, partim ex
Rom. 15.

Rom. 15. v. 4. 2. Timoth. 3. v. 16. partim ex ratione, quam paulò post adfere-
mus, patebit) ex scriptura præ ceteris illustra sunt, I. incestuosi, I. Cerinib. 5.
v. 3. I. I. Hymenai: III. Alexandri, I. Timoth. 1. v. 20. Ex historia
ecclesiastica, duorum Imperatorum, Theodosij I. ab Ambrosio excommunicati:
(vide Theodoretum lib. 5. c. 17. Sozom. l. 7. c. 24. Niceph. lib. 12.
cap. 40. 41.) Arcadij cum conjuge Eudoxia ab Innocentio episcopo Romano
ejecti, (vide Nicephorum lib. 13. c. 34.) His adde exemplum cujusdam
scribe, qui fuit servus Stilliconis Comitis, propter falsas epistolas ab Ambrosio ex
ecclesiæ communionem ejecti. (vide Paulinum presbyterum, in vita
Ambrosij, quæ ejus operibus præfixa est.) Deniq; hæc referenda sunt,
quæ apud Tertull. in apolog. cap. 39. habentur, ubi ostendit, qui excommuni-
cari olim soliti fuerunt, & à quibus: item apud Cyprianum, lib. 5. epist. 7. quæ est
in recentiori editione Simonis Goulartij Silvanectini epist. 38. & in explicatione
orat. Dominicæ, §. 13. ejusdem editionis, & alibi apud eundem autorem. (vide
Jacobi Pamelij & Goulartij annotationes in epist. 38. ubi quæ ad
hanc doctrinam & disciplinam ecclesiasticam, quæ tum viguit,
illustrandam pertinent, invenies.)

5. Ratio idem confirmat petita ex paribus causis utriusq; clavis, hoc mo-
do: Clavis solventis usus, tam privatim apud singulos in specie, quam publicè
ad multos sive omnes, in ecclesiâ particulari est hodie licitus, utilis & necessa-
rius. E. & ligantis usus utroq; modo est hodie licitus, utilis & necessarius.
Consequentiâ probatur ex eo, quòd utraq; clavis æquè sit commendata ecclesiæ
à Christo ad omnia tempora, & par sit utriusq; hodie non minus, quam olim,
necessitas ac utilitas.

6. II. Q. An clavis ligantis usus, præcipuè quòd ad gradum
ejus alterum, nempe excommunicationem attinet, hodie restitui
possit? R. affirmamus, in eoq; nobiscum consentiunt pleriq; Calviniani: ne-
gat Aretius, qui non modo perquam arduum judicat, sed etiam impossibile
presentibus moribus submittere colla ejusmodi disciplinæ. (Vide parte secun-
da problematum theologicorum, pag. 133. in doctrina de excom-
municatione.)

7. Argumenta Aretius pro sua opinione septem affert: quæ examinare
operæ pretium videtur, imò summopere necessarium, vel propter honorem Sal-
vatoris, quem mandasse ecclesiæ suæ rem omnibus temporibus necessariam &
utilem, & tamen aliquibus, etiam cum tranquilliora ejus sunt tempora, impossi-
bilem, absurdum videtur: vel propter infirmitatem nostram, ne appareat
idipsum

C

id ipsum cuiquam imperitiorum prorsus inutile, utpote quod agat de negotio imposibili. Subtrahentur eadem opera quadam supra seculum & negligentia pleborumq; in hac parte muneris sui non sat agentium: atq; utinam aliquid alacritatis & animi excitari hisce examinandis pesser, ad collapsam & jacentem disciplinam erigendam & instaurandam.

8. Prima ratio est talis: Res optima (excommunicatio) invisibilis & execrabilis est reddita pessimo abusu Papistico. E. restitui nequit. R. Major ommissa, in qua latet probatio consequentie, negatur. non enim omne, quod invisibile & execrabile redditum est abusu aliquo, id propterea restitui nequit: exemplo sit usus clavus solvens legitimus, & verbo Dei conformis, tam in genere, quam in specie, hoc est, doctrina Evangelicæ de justificatione gratuita prædicatio publica & privata in absolutione, cui admonitiones de vero legis usu adungi solent. Difficile quidem repurgationis & reformationis principium esse concedimus, non tamen prorsus impossibile: id quod palam est ex restitutione purioris doctrinæ, veti cultus Dei tam interni quam externi &c. quæ non minus invisæ erant factæ & execrabilia, per tyrannidem Pontificiam, in plerorumq; cordibus, atq; hæc disciplina ecclesiasticæ pars.

9. Secunda: Paucis res illa tutò committi non potest. E. restitui nequit. Antecedens ita probatur: Siquidem prætextu pietatis luunt alij poenæ ob privata odia aut dogmata, vel talia: quod ostenditur alterius ex historia Pontificum Romanorum, qui hoc excommunicationis medio, (quod primum in episcopos æmulos, mox in Imperatores direxerunt,) ad primatum per venerunt. E. non facile potest restitui sine periculo abusus. R. 1. Negatur consequentia, quæ falsis præsuppositis laborat, quasi disciplina ecclesiastica, cujus pars est excommunicatio, simpliciter soli arbitrio paucorum committenda statueretur, nec essent remedia contra abutentes ejusdem potestate: cum tamen secundum certas leges administranda commendari soleat & debeat ejus præsidibus & custodibus, nempe ministris verbi atq; Consistorialibus: & remedium appellationis vel ad magistratum, vel ad synodum, ubi ejus copia haberi potest, atq; ad judicia piorum, non desit ijs, qui gravati sibi videntur publica aliqua consistorij aut presbyterij sententia. R. 2. Antecedens negatur, quod est falsum, imò blasphemum, (judicio Zanchij in Miscellanæ, parte secunda pag. 223.) in Christum, quasi imprudens fuerit: cum eam instituit, nec periculum hoc præviderit. (vide eundem Zanchium lib. i. epistolârum, pag. 169.)

10. Tertia: Magistratus politicus non admittit hoc jugum, quia licentiam amat, & timet suo honori & eminentiæ: & qui p̄ sunt, suspectum habent

vent hoc nomen, (excommunicationis) ne irrepat in subfellia senatoria. E. non potest restitui. R. ad antecedentis prioris partem per distinctionem inter magistratum verè piū, & inter hypocritam aut palam impium: de hoc verum esse concedimus, non de illo, ut constat ex Theodosij & aliorum piū magistratum exemplo: neq; hoc nostro seculo, licet rariè in magistratibus pias, non tamen profus emortuæ: atq; utinam essent hodie Ambrosij, non deserent Theodosij. Ad posterioris partem eisdem per distinctionem rei sive usus legitimi & abusus. tollatur abusus, ejuſq; metus, positū sive laci legibus iustu, & maneat res ejuſq; usus legitimus.

11. Quarta: Ministris ipsis esset intolerabilis. E. restitui nequit. Antecedens probat: Si enim excommunicandi essent ebrj, adulteri, blasphe mi, &c. bona pars ministrorum esset excommunicanda: nam illi sceleribus & gravioribus infectum est ministerium. R. 1. ad maiorem omisſam per distinctionem juri & facti sive potius placiti hominum malorum. si secundum hoc agendum esset, & pleriq; ministri essent tales, quales perhibentur ab Aretio; difficilis foret restitutio. At non hoc: quis jure, non placito hominum malorum, reformatio ecclesie est instituenda. E. nec illud. R. 2. ad antecedens enthymematis, sive ad assumptionem integri syllogismi, per distinctionem: de malis conceditur, non de bonis. R. 3. ad probationem ejusdem partim insiciendo de præcipuis: partim negando consequentiam, quæ nititur falso præsupposito, quasi in ministris solū aut præcipue positum sit restituere excommunicationem: quod est in eorum præcipuis, & in principibus, eorumq; consiliarijs. quid? quod mali & desperati possunt prius deponi, & meliores in eorum locum surrogari.

12. Quinta: Si apud populum res sit peragenda (h. e. ex populo quidam admittendi sint ad presbyterium) habebit peccator patronos, qui in gratiam persona palliant vitia, excusabunt, bonam partem suffragijs facile superabit. Vulgus enim & plebs dissolutior, major ejus pars corruptissima est. E. non potest his moribus restitui. R. est fallacia consequentis partim ex particulari, partim ex præsupposito falso. quidam, imò pleriq; ex populo sunt dissoluti: E. nulli in eo boni, aptiq; ad hoc judicium: quod est inconsequens. Deinde, populus non solam præsidebit, sed imprimis ex ministris & ex magistratu sive politico aliqui. itaq; solus non potest obstare & impedire restitutionem.

13. Sexta, ab experientia, & exemplis eorum, qui idem conati, cum risu desistere, aut quibus pessimè cecit. E. idem metuendum est alijs. R. est elenchus ex particulari. Bonum opus, quod semel, iterum, aut aliquoties tentatum infeliciter cecit, id pro desperato idcirco non est habendum. Exemplo est

Lutheri reformatio, cui similem ante eum tentarunt, sed successu non æquè felici: & cum ipse eam aggredereur, quamvis futurorum ignarus, propositis thesibus de indulgentijs, à quibus initium reformationis factum est, easq; paucis ante mortem diebus accepisset Albertus Crantzius, olim hujus Academia professor, qui tum in patria Hamburgi ægrotus decumbebat, dixisse fertur, O frater, abi in cellam tuam, & dic, Miserere mei Deus. (Chytræus in Chronico, pag. 223.) Idem proculdubio fuit judicium aliorum, & quidem istius temporis sapientissimorum.

14. Septima: Non potest sine maximo malo, nempe schismatù, institui restitutio hujus disciplinae ecclesiasticae. E. omittenda planè. Antecedens probat auctoritate Augustini, qui lib. 3. contra epist. Parmeniani cap. 2. judicat esse non instituentam, ut majus periculum sit inde metuendum. R. 1. Antecedens redarguit experientia, quæ testatur circa schismati periculum fuisse restitutam in nonnullis ecclesijs. (Petrus Martyr L. C. Tom. 1. classe 4. loco 5. §. 14. affect instantiam ex Nycæna Synodo, quæ excommunicavit Arium, ejusq; sectatores: cum quibus ferè totus orbis orientalis faciebat. vide ibidem alia contra opinionem de impossibilitate.) R. 2. Antecedenti probatio est aliena. loquitur ibi August. de repurgatione ea, quam urgebant Donatista, similes nostris Anabaptistis, qui volunt ecclesiam ita repurgari, ut nulli in ea etiam occultè mali & hypocrisis relinquatur. quod est vel impossibile vel cerè, si possibile, (quod non putamus) admodum periculosum. Nos autem de alia reformatione & restitutione disciplinae ecclesiasticae agimus, quæ tantummodo palàm malos & contumaces sine impunitè coërceat suspensione à sacramentis, aut excommunicatione. (Martyr loco paulò antè allegato, §. 13. ait, Ille Augustini timor nimius videtur: quasi debeamus verbum Dei relinquere, ut schismata & tumultus vitentur.

15. Inst. 1. Oportet omnia ad ædificationem fieri in ecclesia. 1. Cor. 14. v. 26. E. & hæc disciplina excommunicationis imprimis hunc scopum debet respicere. R. concedo totum: excommunicationem verò & suspensionem à Cœna non pugnare cum hoc fine, alibi explicatur uberius: hic satis esse putamus, si distinctione quadam & similitudine, quod volumus, adumbremus. Plantatio per se facit ad fructificationem & ædificationem, extirpatio & remotio inutuum per consequens: quia extirpata non amplius obstant fructificationi sive ædificationi.

16. Inst. 2. Qui contrarium sentiunt; & putant excommunicationem
etiam

etiam his moribus ad edificationem facere, illi non sunt experti tales motus, quales Augustinus cum Donatistis, Manichæis, alijsq. E. non facile admittenda est eorum sententia. R. Propositionis omisse consequentia vel negari vel inveri- pte est. non enim omnium illorum consilia spernenda aut negligenda, quantum- vis ad edificationem ecclesie directa, qui similes motus illi, quos Augustinus sen- sit, non sunt experti: & ea tempora, qualia sunt hæc nostra per Dei gratiam, videntur ad hanc disciplinam restaurandam accommodatiora illis, in quibus ecclesia orthodoxa habuit negotium cum Donatistis, Manichæis, & alijs.

17. Inst. 3. Non est vox prudentis hominis illa: Satius est habere mino- res ecclesias, quam tam amplas, casq. contaminatas, & undiq. pollutas. (Vox hæc est P. Martyris, loco ante non semel citato, §. 13.) Imo satius est, inquit Aretius, habere amplas ecclesias, ut ut contaminatas, quam nullas: ex amplis non statim fiunt nullæ, sed ex parvis nullæ mox fiunt. quod probat exem- plo orientalium ecclesiarum corruptarum: quas excommunicavit Papa: quod existimari satis amplam fore ecclesiam in Europa, si maxime Asia, utpote cor- rupta, ecclesia excluderetur. R. 1. ad antecedens per dist. contaminationis, alia est ex infirmitate, alia ex malitia: de illa concedimus, de hac negamus. R. 2. Prosyllogismus antecedentis negatur. non enim ex amplis contaminatis fiunt nullæ, si repurgentur, sed minores quodammodo, quod ad speciem exter- nam, & puriores, quod ad rem: imò etiam hoc respectu ampliores, dum cave- tur per clavem ligantem & disciplinam ecclesiasticam, ne ipsa ovis aberrans pe- riat, & ne ejus exemplo plures aberrent, aut, ut loquitur Apostolus, ne paulum fermenti totam massam fermentet, 1. Cor. 5. v. 6. (Vide Bezam de presbyt. & excommunicat. pag. 35.) R. 3. Episylogismus, desumptus ab exemplo Pontificie excommunicationis, est alienus duplici de causa: tractat enim de ille- gitima, & quidem totius ecclesie, excommunicatione, ex causa injusta, quod Papam nollet agnoscere caput Ecclesie: (Vide Aretium ipsum parte pri- ma problematum, loco XX. qui agit de primatu; ubi pag. 219. asserit, regnandi libidinem, sive contentiones de primatu, de- struxisse ecclesias in Asia, Aftica, & in multis Europæ partibus.) hic vero agitur de legitima quorundam membrorum contaminatorum & im- penitentium, ex justa causa.

18. Inst. 4. Non desunt interim remedia: 1. magistratus coercet peccato- imr. hos. 2. ecclesie reformata habent sua consistoria. 3. ministri quotidie denunciant generalem excommunicationis formulam. 4. pijs relictus est gemitus & suspiria. R. Primum remedium non sufficit solum: multos enim pecca-

iores, v. g. ebriosos, decoctores, invidos, odia alentes, & similes, magistratum
penis non coeret: & quos poena afficit, sive corporis, sive pecuniaria, illi sapē
non fiunt meliores, sed peiores. adde, quod facinorosus peccavit anima & corpore:
hujus vero poenam solummodo infligere potest magistratus: illius quæ sit, docere,
& pro ratione sui officij denunciare & infligere minister ecclesie potest & de-
bet, ut spiritus saluus fiat. 1. Cor. 5. v. 5. (Vide Calvinum lib. 4. Inst. c. 11.
S. 3. Martyr. T. 3. L. C. col. 151. Zanch. parte 2. Miscell. pag. 223.)
Secundum in vertitur. nam ubi sunt consistoria, ibi debent exercere, quæ sunt
consistorij: inter quæ unum est hoc caput de excommunicatione. Tertium &
quantum per se sunt insufficientia.

19. III. Q. Quis modus clavis ligantis usurpandæ in ecclesia
sit legitimus? R. Modi appellatione comprehenduntur præcipuè
quatuor: 1. qui habeant ejus exercendæ potestatem. 2. contra
quos. 3. ob quas causas. 4. ratio, qua uti debent in usurpando.
hæc quatuor ubi concurrunt juxta scripturam, ibi modum legitimum esse sta-
tuimus. De singulis ordine dicemus.

20. Potestas itaq; clavium, quod ad jus & possessionem, est totius ecclesie,
cui ipsæ date sunt, Matth. 16. v. 19. c. 18. v. 19. 20: exercitium verò & admi-
nistrationem earum ipsa commisit suis ministris, qui clavis ligante non minus
quam solvente utendi potestatem habent, sed secundum ejus gradus differentem.

21. Singuli enim pastores suspendere à sacramento cæne possunt, cum man-
datum habeant monendi unumquemq; suorum auditorum peccantem Ezech. 3.
v. 17. 18. & 20. attendendi sibi & gregi, in quo eos constituit Spiritus S. episco-
pos ad pascendam ecclesiam Dei, Act. 20. v. 28. & videndi, ne dent sanctum ca-
nibus, Matth. 7. v. 6. excommunicandi verò solum presbyterium sive consisto-
rium, quod representet totam ecclesiam, Matth. 18. v. 17. 18. 1. Cor. 5. v. 4.
2. Cor. 2. v. 6. quæ & ipsa sit conscia, & tacita subscribat lætæ sententiæ.
1. Cor. 5. v. 5.

22. Quinam verò ligandi sint, explicari non potest, nisi consideratis
simul clavis ligantis gradibus. Priori, quam suspensionem sive excommunica-
tionem minorem vocant, ligandi sunt indigni, 1. Corinth. 11. v. 29. Indignitas
hæc aut est in mente ruditas sive ignorantia fundamentorum doctrinæ Christia-
næ, error & dubitatio in iisdem, cetera contumaciam tamen & pertinaciam ma-
nifestam: in voluntate & corde securitas carnalis, veræ contritionis & fidei de-
fectus, implacabilitas reconciliari offenso recusans, & similia.

23. Posteriori qui ligandi sunt, in genere statui possunt omnes & singuli im-
peni-

peruidentes, quorum sunt ecclesie militantis membra, de quorum in peccatis perseverantia cerro constat: sicut omnes & singuli in ecclesia militanti degentes solvendi sunt, eiq; remissio peccatorum cum communiter & publice, tum sigillatim & privatim est annuncianda, qui respiciunt, suaq; respicientia signa ostendunt.

24. Ex dictis constat, 1. ligandum debere esse membrum ecclesie militantis, sive fratrem, Matth. 18. v. 15. 1. Cor. 5. v. 1. 2. & v. 11. 12. 2. Thess. 3. v. 6. & v. 11. & 14. & proinde adhuc in vivis existere, & in particulari quadam ecclesia, ex qua immediate sit excommunicandus, sicut mediate ex universali, versari: deniq; notum esse oportere, tum quod ad personam, tum quod ad reatum sive causam electionis aut suspensionis. quae omnia necessaria cognitum sunt, ut rectius in specie dyjudicari possit, quinam ligandi sunt. horum enim sive ignorantia sive neglectione & olim fuit peccatum, & hodie peccari potest, si vel ignotos & incertos, vel in alterius ecclesie particularis membra, vel in innocentes, vel in mortuos excommunicationis fulmen dirigatur.

25. Causae excommunicationis externae & visibiles, (quae tamen in usu legitimo nunquam sejuncta est ab interna, occulta & invisibili, ut Lutherus eam appellat T. 4. lac. Ionenſi super caput 3. Joëlis pag. 802. a.) constitui possunt vel mediate, vel immediate. Mediate, quae & remota dici queunt, sunt omnia peccata graviora & publica: 1. Cor. 5. v. 11. cap. 6. v. 9. 10. Gal. 5. v. 19. 20. 21. 2. Thess. 3. v. 6. & 14. immediata & proxima est unica, nimirum impoenitentia, Matth. 18. v. 17.

26. Graviora quae appellentur, partim ex opposita leviorum natura, partim ex synonymia sive aequipollentibus terminis patescit. Leviora communi & recepta significatione dicuntur ex causa, quae esse solet ignorantia non affectata: error mentis, infirmitas voluntatis, affectuum praecipitatio & similia in his, qui alias pietatis & justitiae studiosi sunt: vulgoq; appellantur naevi, infirmitates, peccata venialia & non regnantia. Graviora e contrario nominantur, quae a scientibus & volentibus, ex proposito destinatae malitiae fiunt: & alias nominantur scelera & flagitia: item regnantia & mortalia peccata.

27. Publica & nota intelligimus, quae notorietate vel juris vel facti sunt manifesta: quorum illa ita appellantur, quod ea in judicio publico vel ipse auctor sponte confessus est, vel quod eorum convictus est. ibidem sufficientibus aliorum testimonijs: haec vero, quod auctor eorum in ipso opere & facto deprehensus ita palam notus est, ut reatum negare non possit. Privata & occulta huic opposita quae vocentur, ex contrario liquet, nempe quae dum fiunt, aut nullum aut

nam alterum de testem habent, postea rumore, qui sepe fallit, & sermone multorum disseminantur: quæ hoc respectu etiam quasi publica nominari possunt, quando nimirum de facto constat, sed autor ejus ignoratur.

28. Ratio & forma ligandi considerari potest vel in se suisq; circumstantiis, vel in instrumento, quo peragitur, nempe ligationis formula. In se considerata, est ipsa ligandorum constrictio: quæ pro diversitate graduum diversa ratione peragitur. qui enim à communione Cœnæ rejiciuntur, quia ut fratres adhuc 2. Theß. 3. v. 15. sed indigni 1. Cor. 11. v. 27. monentur & abstinere jubentur, (unde olim Absterenti nominabantur, Cyprian. l. 5. ep. 7. & in orat. Dom. quarta petit. §. 13.) ne ut canes sanctum, & ut porci margaritas accipiant, ad suum judicium 1. Cor. 11. v. 27. 29. & ad aliorum scandalum, & ignominiam, ibid. c. 5. v. 6. c. 8. v. 9. & seqq. lenius & moderatius cum his agendum est, Gal. 6. v. 1. qui verò à communione ecclesie prorsus eijciuntur, sive ad tempus, sive in perpetuum, 1. Cor. 16. v. 22. quia non amplius pro fratribus, sed ut ethnici & publicani habendi Matth. 18. v. 17. imò Sathane tradendi, 1. Cor. 5. v. 5. 1. Tim. 1. 20. severius & acrius cum eis agendum est.

29. Circumstantiæ huic ligationi, præter explicatas, connexæ sunt due: tempus & locus. Tempus, quod priori gradui usurpando conveniens & justum videtur, est quo indignitatis (quæ consistit in defectu veræ fidei) signa manifesta apparent: sive quod ad essentiam, h. e. notitiam, assensum, & fiduciam, sive quod ad effectum, nempe subsequentiæ bona opera & officia vocationis cum communis omnium Christianorum, tum singularis cujusq; in suo statu, ecclesiastico, politico aut æconomico. De his igitur defectibus & peccatis omissionis admoniti quando emendationem vel non promittunt, vel promissam non præstant, arcendi ab usu cœnæ Dominicæ erunt.

30. Quando verò in peccatis commissioni, quæ vocantur, & quidem gravioribus & publicis deprehensus quicumque fuerit, & de serâ penitentiâ & reconciliatione cum Deo atq; ecclesia monitus contumacem & impenitentem se exhibuerit, etsi excommunicationis fulmen in eum vibrari possit, tutius tamen esse statuimus, si ante aliquoties moneatur, lenioraq; remedia isti contumaciæ molliende adhibeantur, quàm ad hoc severum & acre descendatur. Ad quam sententiam confirmandam, quod alij adferunt, partim ex scriptura 2. Cor. 13. v. 1. Tit. 3. v. 10. partim ex antiquitate, quæ in publica ligatione tres gradus observât: & primò dissimulata peccati specie & peccantis nomine, publicis precibus excommunicandum, commendârit: deinde interjectis aliquot diebus idem fecerit,

fecerit, expresso peccato, sed auctoris nomine tacito: deniq; facinore & facinoroso nominatim designato, conceptis verbis impœnitentem excommunicarit.

31. Locus priori gradu exercendo nullus in scriptura definitus est: ideoq; siue domi, siue in templo administraretur, nihil interest: secundum praxin tamen & consuetudinem nostrarum ecclesiarum rectius in loco, ubi consistentes audiuntur, quam alibi, usurpatur: ubi autem posterior gradus exerceri debeat, manifestum est ex 1. Cor. 5. v. 4. id quod etiam ratio confirmat ex superius dictis petita, quando de instrumentalibus causis hujus potestatis agebamus, ubi etiam eam exerceri & administrari debere à presbyterio diximus, ut tamen conscia sit & tacita subscribat ecclesia reliqua.

32. Formulam orationis, qua vel suspensionem vel excommunicationem administraturus in promulgatione hujus & absensione illius utatur, certam scriptura in specie non præscribit: formari autem ex generalibus, que in ea habentur, potest: & exstant quedam cum in historia ecclesiastica, tum in agendis Confessorialibus: quò lectorem remittimus. Nos hic concludimus, Deum supplicibus votis venerantes & rogantes, ut, quas ecclesie sue dedit claves, earum rectè usurpandarum rationem in verbo divino præscriptam quò fideliter sequantur & observent ministri, eosdem instruat sapientia & prudentia, corroboret vera fortitudine & magnanimitate, alijsq; virtutibus necessarijs, quibus donati utantur accepta potestate, ad gloriam nominis divini & salutem hominum, Amen.

*Appendix problematum, de quibus conferre
volentibus etiam disquirere
licebit.*

I.

An pastori, collegâ destituto, liceat seipsum absolvere? R. dicit.

II.

An laico in extrema necessitate concessum sit petenti annunciare peccatorum remissionem? R. aff.

D

An

III.

An alterius parochiæ aliquem, sive vicinum, sive
prorsus peregrinum, liceat absolvere? R. Dist.

IV.

An relabentes ad eadem peccata absolvendi sint?
R. per dist. inter infirmit. & malitiam.

V.

An unquam absolutio possit ab hypocrita & impoe-
nitente per dolum & fraudem furtivè Confessionario
subduci? R. Neg.

VI.

An anathema dicendum cuicumque manifestè hæreti-
co, an verò tantum hæresi? Resp. affirmamus contra
negantem Chrysostr. qui peculiarem de hoc argumento
homiliam conscripsit: vide Zepperum lib. 1. de polit. eccl.
cap. 20. Eadem seorsim edita est à D. Pelargo, & an-
nexa responsioni ad D. Crameri quæstiones duas. No-
biscum sentit P. Martyr, T. 1. L. C. classe loco 5. §. 7.

VII.

An vera excommunicatio aliâ sit bona, alia mala?
Resp. affirmat Aretius part. 2. problem. pag. 122. nos ne-
gamus.

VIII.

An semper præcedere suspensionem à Cæna debeat
privata admonitio? R. neg.

IX.

An nomen & doctrina defunctorum excommunicari
possit? Resp. affirmat Danæus pag. 399. in comment. 1.
Tim. 5. & in Isagoge Christ. parte 3. lib. 4: nos negamus,
qui tamen, errores mortuorum pariter & vivorum redar-
gui & damnari posse & debere, concedimus.

X.

An eadem causæ excommunicationis, quæ olim
mor-

mortis in V. T. Resp. affirmare id videtur August. T. 4. lib. 5. quæst. V. T. q. 29. in Deuteron. nos negamus.

XI.

An excommunicatio vera & legitima excludat tantum ab externo consortio fidelium, non à DEO? Resp. affirmat Aret. part. 2. probl. pag. 127. nos neg. & consentiunt nobiscum Calvinus lib. 4. Inst. cap. 12. §. 9. Beza in epist. 10. p. 89. & in tractatu de presbyterio & excom. pag. 8. Zanchius in exposit. quarti præcepti, pag. 684. & seq. Idem verò ibidem pag. 688. ait: Ecclesia non separat nisi ab externa communione; quæ malè consentiunt cum antè dictis.

XII.

An totaliter à DEO excludat excommunicatio? R. affirmamus, negat Zanch. ibid. pag. 688. & cum eo alij ejusdem confessionis consortes.

Theodoretus lib. 5. historię ecclesiasticę
cap. 17. circa finem, de Theodosio Imperato-
re, & de Ambrosio episcopo Me-
diolanensi:

Tantis & tam eximjis virtutis ornamen-
tis enituit tum episcopus, tum Imperator.
Vtrumq; enim admiror: alterum propter in-
genuam loquendi libertatem, alterum propter
facilem obedientiam: & illum propter divini
zeli ardorem, hunc autem propter sinceram
D 2 fidem.

fidem. Imperator autem pietatis præcepta, quæ ab illustri illo episcopo didicerat, etiam cum revertisset Constantinopolin, observavit. nam cum divino quodam festo ad templum denuò veniret, statim ut dona sacra mensæ obtulerat, exiit. Atq; cum Nectarius, qui id temporis illius ecclesiæ antistes fuit, rogaret, Cur non maneret intus? gemens inquit: Aegrè tandem didici, quid inter Imperatorem intersit, & episcopum: aegrè tandem reperi veritatis magistrum. nam solum Ambrosium novi episcopum, dignum eo nomine. Tantum commodi reprehensio, à viro virtute præstanti adhibita, secum apportare solet.

mortis in V. T. Resp. affirmare id videtur
lib. 5. quaest. V. T. q. 29. in Deuteron. nos n

XI.

An excommunicatio vera & legitima
tum ab externo consortio fidelium, non à
affirmat Aret. part. 2. probl. pag. 127. nos
sentiunt nobiscum Calvinus lib. 4. Inst. cap
za in epist. 10. p. 39. & in tractatu de pres
com. pag. 8. Zanchius in exposit. quarti p
684. & seq. Idem verò ibidem pag. 688.
non separat nisi ab externa communione : q
sentiunt cum antè dictis.

XII.

An totaliter à DEO excludat excomm
affirmamus, negat Zanch. ibid. pag. 688.
ejusdem confessionis consortes,

Theodoretus lib. 5. historiae ecc
cap. 17. circa finem, de Theodosio Im
re, & de Ambrosio episcopo
diolanensi :

*T*antis & tam eximius virtutis
tis enituit tum episcopus, tum
Verumq; enim admiror : alterum
genus loquendi libertatem, alter
facilem obedientiam : & illum prop
zeli ardorem, hunc autem propter

D 2

